

Dalje pripoveduje ta popotnik:

„Ravno tisti zamorec mi je tudi pravil, da je v vertu njegovega gospoda zelo staro drevo, na katerem že od davnega časa tropa tičev in čebel živi v naj večji zložnosti. Ako so prišle tuje tiče čebelam nagajat ali jih celo zobat, so vsi skup, čebele in domači tiči jih odganjali. Ako so pa zopet druge tuje čebele tičem nagajale in jih nadlegovale, so jih tudi združeno podili“.

Živalski počutki so različni. — Ni še popolnoma znano, da se celo nekatere živali nad kako stvarjo, kakor ljudje razveseljujejo. Tako, postavam, se je v prejšnjih časih terdilo, da kače ljubijo godbo, potem so resnico to uničili, in zopet so resnico tega poterdili indijski kačji lovci, ki jih z godbo k sebi vabijo in potem lové.

(Konec prih.)

Književnost.

V c. k. založbi šolskih bukev na Dunaju je prišla na svetlo „Perva nemška slovnica za slovenske ljudske šole“.

Pervi razdelek kaže, kako se po nemški bere, drugi ima vaje v nemškem govorjenju in branju, tretji pa pové, kako se po nemški piše. Berilo ima tudi dva dela. Pervi ima v sebi različne stvari, drugi pa ima odbrane povesti iz „Erstes Lesebuch für nicht deutsche Volksschulen“. Za prilogo ima slovensko-nemški in nemško-slovenski besednjak, v katerem so v abecednem redu vse besede, ki so v raznih vajah in v berilu.

Knjiga ta je posebno marljivo sestavljena; vsaka reč je dobro premišljena in prevdarjena, posebno izversten je drugi razdelek „Vaje v nemškem govorjenju in branju“. Vendar pa mislimo, da ta knjiga ne bode kaj vstrezala potrebam naših šol, kajti pogreša se organska zveza s šolskimi knjigami, ktere dosihmal poznamo. Ne pové se sicer, za kateri razred ljudskih šol je knjiga namenjena; pa naj bo še to, kakor hoče, vendar se tudi lahko vpraša, iz ktere knjige se bode otrok toliko brati naučil, da bode mogel s pridom rabiti to slovnico. Da bi otrok, ki umé le slovensko, dasiravno morda dobro brati, precej na en hip vso nemško abecedo, ktero najde na prvi strani, mogel si zapomniti, tega menda nihče ne bode tirjal. Sliši se pa, da se nemško-slovenski „Abecednik“, ki je bil

dosihmal na Kranjskem v navadi, ne bode več tiskal, in knjigo-teržci nam povedo, da bode sedaj slovnica stopila na mesto nekdanjega „Abecednika“. *)

Imeli bi potem v 1. razredu čisto slovenski „Abecednik“, v 2. pa omenjeno slovnico; tu pa manjka nekaj. Korak, ki bi ga bil otrok prisiljen storiti, bi bil prevelik. Nehoté se tukaj spominjamo tistega kmeta, kateri ni mogel razumeti, zakaj da bi se njegov fant v 3 mesecih ne mogel iz nemških bukev nemškega naučiti, ker najde tam vsako besedo, kako se po nemški pravi i. t. d. Otroci, ki se bodo iz teh bukvic učili nemško brati, morajo prve začetke nemškega branja že saboj imeti, sicer bo ta knjiga pretežka za nje; slabiji se ne bodo naučili ničesa, in učitelj bode po katerikoli poti otroke mogel poprej na tisne nemške čerke privaditi, preden bodejo mogli s pridom brati I. razdelek. Da se otroci res brez posebnih težav brati navadijo v kakšnem drugem, kakor n. pr. tukaj v nemškem jeziku, je resnično, a samo po sebi pa vendar ne pride, in treba jih je naj manj en mesec vaditi. Tretji razdelek ima sicer res prav pripravne in dobro vredjene vaje, kako se nemško piše, ter vodi učenca po stopnjah, da se nauči nemških pisnih čerk pisati in brati, vendar bi smeli vprašati, zakaj ni tu vmes vpletenih vaj s tisknimi čerkami, in zakaj se sploh branje in pisanje loči, in ima vsak svoj razdelek, ker nova metoda povsod povdarja branje, pisanje in govorjenje skupaj pa vzajemno, tako da otroci vaje v tisknih čerkah umejo zgodaj pisati s pisnimi čerkami. Kedar pa otroci znajo brati in pisati, pridejo pa precej pismene naloge (oziroma tukaj vaje) v nemškem jeziku; tedaj je to troje v organični zvezi tako, da ni treba za vsako posebnega razdelka narejati, le treba je učenca od stopnje do stopnje naprej voditi.

Vzrok, da je ta knjiga tako sestavljena, je berž ko ne ta, da so bile njenemu pisatelju česke knjige vzor, in po teh je sestavil tudi to slovnico, a on je čisto pozabil na to, da Čehi svoj slovanski jezik prav pogosto pišejo z gotico; videti je molitevniških českimi bukvic za prosto ljudstvo z nemškimi čerkami; tudi ima že njih prvi „Abecednik“ česke vaje z nemškimi čerkami, in na takošno podlago se vé, da se more

*) Iz „Laib. Tagbl.“ pa zvemo, da zato odlašajo tiskati novi slovensko-nemški „Abecednik“, ker imajo še dovolj starega, ki je bil navaden na Koroškem in dolajem Štajerskem. Vredn.

sestaviti knjiga, razdeljena v predelek: „Kako se nemško bere in piše“. A pri nas ni tako. — Naš novi slovenski „Abecednik“ nima nemških čerk, tisti pa, ki je bil dosihmal po Slovenskem v navadi, ima pa zares pisne in tisne nemške pismenke, pa sim in tje pri tičjih imenih nemška imena natisnjena.

Ko bi tedaj to „Pervo-nemško slovnico“ kakoršna je, v šole vpeljali, bi se naši otroci mogli v 1. razredu nemških čerk naučiti in slovenske besede brati z nemškimi čerkami. — Dosihmal se to ni še zgodilo. — Imeli smo za slovensko branje slovenske, za nemško nemške čerke. Tedaj bi 1. novi, čisto slovenski „Abecednik“, ki je l. l. izšel v c. k. založbi šolskih bukev, mogel imeti kdaj poduk v nemškem branji.

2. Ali morajo otroci poleg te nemške slovnice imeti še posebne bukvice, iz katerih bi se nemško brati vadili.

3. Ali pa se mora prvi, drugi in tretji razdelek te „Perve nemške slovnice“ primerno predelati, nekaj vaj z tiskanimi čerkami dodati, kajti gradivo tukaj nakopičeno je izverstno, le treba ga je po potrebah naših šol in po sedaj rabi pri nas vverstiti in vrediti, in knjiga ta bi potem ugajala našim šolam.

Pervi del „berila“ ima bistveno v nemškem jeziku vse to, kar je imel prejšnji slov.-nemški „Abecednik“ pod naslovom: „Vaje v branji in pisanji in za kazavni poduk“. Zopet se nam tu sili vprašanje, kedaj se otrok več nauči nemškega jezika, kedar vidi pred seboj, kako se reč v obeh jezikih pravi in si lahko sam vsako besedo pogleda, ali tačas, kedar mu učitelj, če mu hoče to sloveniti, celi stavek pové, kako se ena ali druga reč pravi, naj pa otrok išče sam v priloženem besednjaku. —

Učitelji so toliko in toliko časa tarnali nad praktično slovensko-nemško gramatiko, da je vlada določila, kakor se sedaj vidi, za vsak jezik, t. j. slovenski in nemški, posebnih slovníc; v „Gramatiki“ imajo pa to združeno, in dokler ostane namen ljudskih, oziroma glavnih šol, ta, da se otroci kolikor mogoče naučé nemškega jezika, ni je do sedaj še v to bolj pripravne knjige; naj očitnejše nam pa to pričuje prva nemška slovnica, katero smo sedaj v misel jemali.

Drugi del „berila“ ima pa berilne vaje iz „Erstes Sprach- und Lesebuch für nicht deutsche Volksschulen“, tedaj odpade tukaj daljno pretresovanje teh že navadnih beril.